

montessori metodu
özgür çocuklar için eğitim

eylem korkmaz

algiyayım

Eylem Korkmaz; 1979 yılında İstanbul'da doğdu. 2001 yılında Marmara Üniversitesi kimya öğretmenliğini bitirdi. Aynı üniversitede eğitim yönetimi ve denetimi programında yüksek lisans yaptı. Yüksek lisans sırasında alternatif eğitim ile ilgili çalışmalar yapmaya başladı. Yüksek lisans tezini Montessori Metodu hakkında yaptı. Halen Yıldız Teknik Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır ve eğitim programları ve öğretimi programında doktora eğitiminin sürdürmektedir. Alternatif Eğitim Derneği ve Başka Bir Okul Mümkün Demeklerin üyesidir.

algıyayın

eğitim & araştırma inceleme
genel yayın koordinatörü: mazlum pirhak

montessori metodu

özgür çocuklar için eğitim

eylem korkmaz

kapak-tasarım: grafikonline
mizampaj:algı tanıtım basım yayın

1.baskı: ankara 2006 / algı yayın ©

2.baskı: istanbul 2012 / algı yayın ©

3.baskı: istanbul 2013 / algı yayın ©

isbn: 978-9944-68-052-3

baskı:tuncel ofset

sertifika no: 12802

© algı yayın & eylem korkmaz

sertifika no: 19173

“algi yayin” bir “algi tan.bas.yay.eğt.bilg.rek.inş.taah.tic.ltd.şti.” kuruluşudur.

adres: hobyar mah. cemal nadir sk. no:26-28 büyük milas han

kat:2 daire: 143 Çağaloğlu / İstanbul Tel: 0212 512 87 83

www.algiyayin.com & bilgi@algiyayin.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz	6
GİRİŞ.....	9
I. BÖLÜM	
MONTESSORİ METODUNUN	
FELSEFİ TEMELLERİ	
<i>Alternatif Eğitimin Düşünsel Temelleri</i>	17
Jean Jacques Rousseau ve Eğitim Anlayışı	19
Anarşizm ve Eğitim	27
<i>Alternatif Eğitim Nedir?.....</i>	36
Aktarma (=Transmission) modeli.....	40
Özgülüğe dayalı öğrenme	41
Sosyal yapılandırmacılık modeli.....	41
Eleştirel pedagoji	41
Ruhsal gelişmecilik.....	42
Holistik/integral (=büyükçü).....	42
<i>Yeni Eğitim.....</i>	44
II. BÖLÜM	
MONTESSORİ METODU	
<i>Maria Montessori</i>	49
M. Montessori'nin Felsefesinde İnsan Doğası.....	53
M. Montessori'nin Çocuğa ve Çocuğun Toplumdaki Konumuna Yönelik Algısı.....	54
M. Montessori'ye Göre Yeni Eğitimin Amacı ve Çıkış Noktası.....	56
M. Montessori'ye Göre Yeni Çocuk.....	60
<i>Montessori Metodu'nun Oluşum Süreci.....</i>	62
İlk Çocuklar Evi (Casa dei Bambini).....	63
Montessori Metodunun Gelişim Yıllarında Karşılaştığı Zorluklar.	64
M. Montessori'nin Etkilendiği Eğitimiçiler	68
<i>Montessori Metodu.....</i>	71
Çocuğun Özgürlüğü ve Bağımsızlığı.....	72
Gelişim Dönemleri.....	73
Montessori Çevresi.....	83
Montessori Metodunda Duyuların Eğitimi.....	88
Montessori Metodunda Okuma Yazma Öğretimi.....	95
Montessori Metodunda Oyun.....	101
Gözlem.....	103
<i>Montessori Metoduna Yönlitilen Eleştiriler</i>	106

III. BÖLÜM

MONTESSORİ EĞİTİM PROGRAMI

Montessori Eğitim Kademeleri.....	118
Montessori Bebek (Infant) Sınıfı	118
Montessori 14-36 Ay (Toddler) Sınıfı	119
Montessori Erken Çocukluk Sınıfı.....	121
Montessori İlkokulu.....	122
Montessori Ortaokulu.....	124
Erdkinder.....	125
Montessori Eğitim Programının Özellikleri	129
Holistik (=büyüncül) Eğitim.....	129
Evrensel Eğitim.....	129
Hayat İçin Eğitim.....	130
Barış Eğitimi.....	130
Ahlâk Eğitimi.....	132
Karakter Eğitimi.....	132
Ruhsal Eğitim.....	132
Montessori Eğitim Programının Genel Amaçları.....	133
Montessori Programlarının Gelişimsel Amaçları.....	135
Montessori 3-6 Yaş Programında Amaçlanan Optimal Gelişimsel Sonuçlar.....	136
Montessori Program İçerikleri	141
Infant-Toddler	142
Erken Çocukluk.....	143
İlköğretim.....	143
Ortaöğretim.....	144
Montessori Programında Kullanılan Plânlar.....	146
Öğretim İlkeleri.....	149
Aktif Öğrenim İlkesi.....	149
Kendiliğinden Etkinlik İlkesi	149
Alıştırmanın Tekrarı İlkesi.....	149
Özgür Seçim İlkesi.....	150
Normalleştirme	150
Yetkilendirme	151
Öğretim Yöntemleri.....	152
Doğrudan Ders Biçimleri.....	152
Dolaylı Ders Biçimleri	156
Montessori Materyalleri.....	160
www.montessoriegitimi.org.....	162
Değerlendirme.....	162
Disiplin-Ödül-Ceza	167

<i>Montessori Öğretmeni</i>	169
Öğretmen Eğitim Programları.....	172
Montessori Öğretmeninin Eğitim Alanları.....	174
IV. BÖLÜM	
GÜNLÜK PROGRAMLAR	
<i>Infant Topluluğu Günlük Programı</i>	180
<i>Toddler Sınıfı Günlük Programı</i>	181
<i>Erken Çocukluk Sınıfı Günlük Programı</i>	182
<i>İlkokul Sınıfı Günlük Programı</i>	183
<i>Ortaokul Günlük Programı</i>	184
V.BÖLÜM	
TÜRKİYE'DE MONTESSORİ EĞİTİMİ	
Kaynakça	200

Montessori Öğretmeni

M.Montessori, okullarında yetişkinlerin oynadığı farklı rolleri vurgulamak için öğretmen yerine “*directress*” terimini kullanmıştır. Kelime İtalyancada, koordinatörün ya da bir ofis/fabrika yöneticisinin rolünü içermektedir.⁹ “*Directress*” olarak adlandırılan Montessori öğretmeni, çevre tasarımcısı, kaynak insan, rol model, uygulama öğretmeni, her çocuğun davranışlarının ve gelişiminin dikkatli bir gözleyicisi ve kayıt tutucu olarak çalışır. Öğretmen, eğitimin kolaylaştırıcısı olarak hareket eder çünkü M. Montessori hiçbir insanın bir diğeri tarafından eğitilemeyeceğine inanır.^{10,11,12}

Montessori öğretmeninin nitelikleri şöyle sıralanır: Çocuğun dikkatinin bir konu üzerinde toplamasını sağlayan, yalnızlığı içinde çalışmasına yarayan *sessizlik*; çocuğun gelişmesindeki filizlenmenin uygun şartlar içinde kendiliğinden olacağının bilinmesiyle gösterilen *sabır*; her bir çocuğu diğerinden ayıran yolları bulabilmek için ruhî hayatın olaylarını *görme yetisi* (gözlem); çocuğun kendi kendine çalışabilmesi için ona girişim şansı bırakın *pasiflik*.¹³ Montessori öğretmenleri pasif davranışlarıyla, otoritesinin ve müdahalesinin çocuk için yaratabileceği engelleri ortadan kaldırırmakta, böylece çocuklar, kendi kendilerine aktif hâle gelebilmektedirler.¹⁴

9 The International Montessori Council, “The Montessori Teacher or Guide”, [http://www.montessori.org/?defaultarticle=&defaultnode=46&keyout=29&pagefunction=Load%20Layout&formfields\[newnode\]=46](http://www.montessori.org/?defaultarticle=&defaultnode=46&keyout=29&pagefunction=Load%20Layout&formfields[newnode]=46) [Erişim: 05.03.2005].

10 CCMA, “About Montessori”, <http://www.ccma.ca/ccma/aboutmon.htm> [Erişim: 06.01.2005].

11 Ottawa Montessori Schools “Why Montessori?”, <http://www.magma.com.com/~dsleeth/kids/montessori/p160.htm> [Erişim: 28.11.2004].

12 CCMA, “About Montessori/History”, <http://www.ccma.ca/ccma/montessori.html> [Erişim: 18.03.2005].

13 K.N.D., “Fröbel ve Montessori II.”, Yeni Kültür, Ankara:, s.18, 1936, s: 156.

14 Maria Montessori, Çocuk Eğitimi “Montessori Metodu”, (Çev.: Güler Yücel) İstanbul: Özgür Yayıncılık, 1997, s. 119.

Montessori öğretmeni, çocuk gelişimini bilimsel olarak gözlemler ve kaydeder.¹⁵ Öğretmenin bu gözlemi gerçekleştirebilmesi için eğitimli olması gereklidir. Öğretmenin, gözlemlediği olaya olan ilgisi, onun kendiliğinden şekillenen yeni kişiliğinin merkez noktası olacaktır. Diğer gereklikler ise sabır ve sabrın bir parçası olarak alçakgönüllüktür. Aynı zamanda, öğretmenin önezileri, kesin ve manevi olmalıdır.¹⁶

Bir Montessori sınıfında öğretmen yönetimi etkinliğin oranı %20'de kalırken, bağımsız etkinlik tüm çalışmaların %80'ini oluşturur.¹⁷ Öğretmenler büyük grup dersleri için az zaman harcarlar.¹⁸ Çocuklar bireysel olarak ya da küçük grplarda öz yönetimli etkinlikle meşgul olurken öğretmen göze çarpmayan bir yönetici rolündedir ve verimli bir sükünet ortamı sağlamaya çalışır. Öğretmenin amacı çocuğa yardımcı olmak, onu teşvik etmek, güvenle ve iç disiplinle gelişimine izin vermektir. Çocuklar amaçlı bir etkinlikle meşgul olurken onlara müdahale etmek hızlarını, ilgilerini, düşüncelerinin iç çalışma tarzını engelleyecektir. Erken çocukluk yılları boyunca öğretmen küçük çocuğun duyusal araştırma ve uygulamalı etkinlik aracılığıyla gerçekle yakın ilişkiye geçmesini sağlar.¹⁹

M. Montessori, eğitimin temelinde çocuğun içindeki duygunun uyarılması için çeşitli uyarıcıların kullanılması olduğunu belirtir. Bu uyarıcıların yararının büyüklüğü ya da önemsizliği, öğretmene ve öğretmenin çocuğa eğitim materyallerini nasıl sunduguuna bağlı olacaktır. Bu sebeple öğretmen materyali çocuk için nasıl çekici kılacağini bilmeliidir.

15 The Australian Montessori Society, "What is the Montessori Method", www.montessori.wa.edu.au/pdf/methods/method.pdf [Erişim: 07.04.2005].

16 Maria Montessori, *Spontaneous Activity in Education*, New York Schocken Books Inc., 1970b, s. 128-140.

17 NAMTA, "The Montessori Developmental Continuum", <http://www.montessori-namta.org/NAMTA/geninfo/devcont1.html> [Erişim: 28.02.2005].

18 The International Montessori Council, a.g.e., [Erişim: 05.03.2005].

19 Carolyn Pope Edwards, "Three Approaches from Europe: Waldorf, Montessori, and Reggio Emilia", Early Childhood Research and Practice, Vol:4 n:1 Spr 2002, s. 5, <http://ecrp.uiuc.edu/v4n1/edwards.htm1>, s. 6-7.

Montessori öğretmenleri, derslerini olabildiğince kısa tutarlar. Dersler, çocukların kendi kendilerine çalışmaları için gerekli olan basit bilgilerden oluşur: Materyallerin isimleri, raflardaki yerleri, kullanım kuralları ve materyallerle neler yapılabileceği. Çocuklar için amaç öz disiplinli olmaları, materyalleri ve sınıfı asgari yetişkin müdahaleyle kullanmalıdır.²⁰ Montessori okullarında, çocuğa asıl olarak çevrenin kendisi öğretmenlik yapar.²¹

M. Montessori, öğretmenlerin günlük ders planına değil, bir şahıs olarak çocuğa odaklanmaları gerektigine inandı. Montessori öğretmenleri, insan potansiyelini uyandırmak ve beslemek için, çocukların soru sormaya, kendilerini düşünmeye, keşfetmeye, araştırmaya, incelemeye yönlendirmek için eğitilirler. Nihaî amaç, onlara bağımsız olarak nasıl öğreneceklerini, meraklı, yaratıcılığı ve zekâyı korumayı öğretmektir.²²

Sınıf çevresinin uygun olarak hazırlanmış olmasından ve çocukların materyallerin her biri ile tam olarak ne yapacağını bildiklerinden emin olmak için gerekeni yapmak öğretmenin görevidir. Öğretmen her bir materyali alır ve onu rafa koymadan önce “*klâsik sunum*” olarak adlandırılan yöntemle sunar. Klâsik sunum sırasında öğretmen bütün sınıfın önüne oturur ve materyalin ne işe yaradığını ve nasıl kullanıldığını gösterir. Bunun tamamı sözsüz olarak yapılır. Ondan sonra materyal rafa konulur ve çocukların tarafından seçilebilir.

Çevre uygun olarak hazırlanıktan sonra öğretmenin ikinci işi çocuk ile materyal arasındaki etkileşimi seyretmek, çocuğun materyalle çalışırken bir şeyler kazandığından emin

20 The International Montessori Council, a.g.e., [Erişim: 05.03.2005].

21 Maria Montessori, *The Child in the Family*, Chicago: Henry Regnery Company, 1970, s. 104.

22 International Montessori Foundation, “How Do Montessori Teachers Do That”, [http://www.montessori.org/?defautarticl=&defaultmode=46&keyout=29&pagefunction=Load%20Layout&formfields\[newnode\]=46](http://www.montessori.org/?defautarticl=&defaultmode=46&keyout=29&pagefunction=Load%20Layout&formfields[newnode]=46) [Erişim: 16. 04.2005].

olmak ve ondan sonra eğer çocuk zorlanyorsa yardımcı olmaktadır.²³

M. Montessori'nin tanımladığı yeni öğretmenin bir diğer önemli özelliği ise dikkatin polarizasyonunu nasıl tanıယاçığını bilmesidir. Çocuk işine odaklanmışken öğretmen duruma saygı duymalı, ne övgü ne de düzeltmeyle ona müda-hale etmelidir.”²⁴

Öğretmen Eğitim Programları

Montessori öğretmen eğitim programları üniversitelerce, bağımsız enstitülerce ve Montessori organizasyonlarına bağlı olan öğretmen eğitim enstitülerince verilmektedir. Bu bölümde sadece Montessori organizasyonlarına bağlı olan ve akredite edilmiş öğretmen eğitim programlarının bazıları hakkında bilgi verilecektir.

Amerikan Montessori Topluluğu (American Montessori Society-AMS): AMS'ye bağlı, Öğretmen Eğitimi için Montessori Akreditasyon Kurulu (Accreditation Council for Teacher Education- MACTE) tarafından sertifikalı öğretmen eğitim programları vardır. Bu programlar çoğunuğu Amerika'da olmakla beraber, Kore, Kanada ve Meksika'da da mevcuttur.^{25,26}

Uluslararası Montessori Derneği (Association Montessori International-AMI): AMI'ye bağlı, Avustralya, Kanada, Finlandiya, Fransa, Almanya, Hindistan, İrlanda, İtalya, Japonya, Kore, Meksika, Pakistan, Filipinler, Sri Lanka, İsveç, İsviçre, İngiltere ve Amerika'da öğretmen

23 Evans Clinchy ve Frances Arick Kolb, “Planning for Schools of Choice: Achieving Excellence and Equity. Book IV—Model Choise Schools: Nontraditional Organization and Curriculm”, ERIC Document Reproduction Service No.ED383067, 1992.

24 Montessori, a.g.e., 1970, s. 106.

25 AMS, “Becoming a Montessori Teacher”, <http://www.amshq.org/teacherEdPrograms.htm> [Erişim: 23.03.2005].

26 Montessori Connections, “American Montessori Society Teacher Education Program”, http://www.montessoriconnections.com/training_institutions/am_s07.shtml [Erişim: 16.03.2005].

eğitim merkezleri vardır. Bu merkezler farklı düzeyler için öğretmen eğitim vermektedir.²⁷

Uluslar arası Montessori Eğitim Programları (Montessori Education Programs International): Amerika'da hizmet vermektedir.²⁸

Uluslar arası Montessori Topluluğu (International Montessori Society): Maryland, Washington ve Sri Lanka'da hizmet vermektedir.²⁹

Uluslar arası İlerici Montessoriciler Derneği (International Association of Progressive Montessorians): Kaliforniya ve Kanada'da hizmet vermektedir.³⁰

Pan Amerikan Montessori Topluluğu (Pan American Montessori Society): Kaliforniya, Georgia ve Montana'da hizmet vermektedir.³¹

Ulusal Montessori Eğitimi Merkezi (National Center for Montessori Education): Amerika, Kanada, Meksika ve Peru'da hizmet vermektedir.³²

Öğretmen Eğitimi için Montessori Akreditasyon Kurulu (Montessori Accreditation Council for Teacher Education-MACTE): MACTE, Montessori öğretmen eğitim programları için uluslararası bir akreditasyon kuruludur. Amerika, Güney Afrika, Kanada, Çin, Dominik Cumhuriyeti, İngiltere, İrlanda, Kore ve Meksika'da akredite ettiği birçok öğretmen eğitim merkezi vardır.^{33,34}

27 AMI, "Association Montessori Internationale Training Centers", <http://www.montessori-ami.org/ami.htm> [Erişim: 23. 04.2005].

28 Montessori Connections, "Montessori Education Programs International", http://www.montessoriconnections.com/training_institutions/mepil.shtml [Erişim: 30.04.2004]a.

29 Montessori Connections, "International Montessori Society", http://www.montessoriconnections.com/training_institutions/imsl.shtml

[Erişim: 30.04.2004]b.

30 Montessori Connections, "International Association of Progressive Montessorians", http://www.montessoriconnections.com/training_institutions/iapm2.shtml [Erişim: 30.04.2004]c.

31 Montessori Connections, "Pan American Montessori Society", http://www.montessoriconnections.com/training_institutions/pams1.shtml [Erişim: 30.04.2004]d.

32 National Center for Montessori Education, "Teachers Education", <http://www.montessori-neme.org/teachereducation01.html> [Erişim: 30.04.2004].

33 MACTE, <http://www.macte.org> [Erişim: 29.04.2005]a.

Montessori Öğretmeninin Eğitim Alanları

Bu bölüm M. Montessori'nin kendisinin kurduğu bir dernek olan ve geleneksel Montessori metoduna sadık kalmayı savunan Uluslar arası Montessori Derneği'nin (Association Montessori International) eğitim programına göre hazırlamıştır. Montessori öğretmenlerinin eğitim alanları yaş gruplarına göre değişmektedir. Bunun yanında farklı kurumların eğitim programları da farklılık gösterebilmektedir.

0-3 Yaş Öğretmeni Eğitim Konuları:

- Montessori felsefesi ve pedagojisi: Gebelikten üç yaşına kadar çocuğun doğal gelişimi,
 - Anatomi, fizyoloji,
 - Doğum bilim: Doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası gelişim,
 - Beslenme ve sağlık bilgisi: Anneliğe özgü bakım, sindirim sistemi, yemek hazırlama, sağlık sorunları,
 - Çocuk psikiyatrisi: Sinir sistemi ve normal psikolojik gelişim,
 - Hareket ve dil gelişimi,
 - Çevre: Yaşamın ilk üç yılında insan gelişimine uygun olarak bebek topluluğunun ve evin hazırlanması,
 - Müzik, resim, ruhsal gelişim,
 - Gözlemler: Çocukların doğumevlerinde, bebek topluluklarında ve evlerde gözlemlenmesi.
- Materyal yapımı: El yapımı materyaller,
- Bebek topluluğu içinde uygulama yapma ve bu uygulamanın bir kurs personeli tarafından değerlendirilmesi.
- Referans albümlerinin ve müfredat albümlerinin hazırlanması.³⁵

34 MACTE, http://www.macte.org/what_is_it.htm [Erişim: 29.04.2005]b.

35 AMI, "Teacher Training Assistants to Infancy", <http://www.montessori-ami.org/ami.htm> [Erişim: 25.04.2005]a.

3-6 Yaş Öğretmeni Eğitim Konuları:

- Psikoloji, çocuk gelişimi ve Montessori felsefesi,
- Günlük yaşam alıştırmaları ve çocuğun temel öğrenme becerilerini kazanımı,
- Duyusal gelişim,
- Konuşma ve yazı dilinin gelişimi,
- Matematik,
- Tarih, coğrafya, resim, müzik, biyoloji,
- Nitelikli personelin rehberliğinde Montessori materyalleri ile uygulama,
- AMI sınıflarının gözlemlenmesi,
- Eğitmcilerin gözetimi ve denetimi altında uygulama yapma,
- Materyal yapımı,
- Materyal albümü hazırlanması.³⁶

İlkokul Öğretmeni Eğitim Konuları:

İlkokul Montessori öğretmenleri danışmanlar, arkadaşlar ve rehberler olarak hizmet ederler. İyi bir Montessori ilkokul öğretmeni, matematik, fen, sanat, mimarlık, edebiyat, şiir, psikoloji, ekonomi, teknoloji ve felsefeyle eşit olarak ilgilenir. Bunun dışında ilkokul Montessori öğretmeninin, sabra, anlayışa, saygıya, istege, hayal gücü ve merak duygularını esinleyecek derin bir yeteneğe ihtiyacı vardır. İlkokul Montessori öğretmeni olabilmek için bir yıllık öğrenime ve hazırlanmış bir ilkokul Montessori çevresi oluşturmak, müfredat materyallerini yaratmak ya da toplamak/anlamak için bin saatlik sıkı bir çalışmaya gerek vardır.³⁷ Montessori ilkokul öğretmeninin eğitim konuları şunlardır:

36 AMI, “Teacher Training, Casa dei Bambini”, <http://www.montessori-ami.org/ami.htm> [Erişim: 25.04.2005]b.

37 Valaida Wise, “Multi-Age Class Groups, Elementary Montessori Teachers Serve As Mentors, Friends and Guides, Academics”, [http://www.montessori.org/?defaultarticle=&defaultnode=46&layout=29&pagefunction=Load%20Layout&formfields\[newnode\]=46](http://www.montessori.org/?defaultarticle=&defaultnode=46&layout=29&pagefunction=Load%20Layout&formfields[newnode]=46) [Erişim: 05.03.2005].

- 6-12 yaş çocuğuna özel vurgu yapan Montessori felsefesi ve eğitim uygulamaları.
 - Matematik (geometri, aritmetik ve cebir).
 - 6-12 yaşındaki çocukların için uygun işlevsel grameri içeren yazı ve konuşma dili.
 - Tarih ve tarih öncesi.
 - Fizik ve biyoloji: Evrenin gelişimi ve kökenlerinin, insanoğlunun bu gelişimle ilişkilerinin kavranması.
 - Dünyanın ve üzerindeki yaşamın birbirine bağlılığının bir anlayışını vermek için tasarlanmış siyasi ve fiziksel coğrafya sunumları.
 - Nitelikli personelin rehberliği altında Montessori materyalleriyle uygulama.
 - AMI sınıflarının gözlemlenmesi.
 - Eğitmcilerin gözetim ve denetimi altında AMI sınıflarında uygulama.
 - Materyal yapımı.
 - Materyal albümü hazırlama.³⁸

Ortaöğretim Öğretmeni:

Montessori orta seviye öğretmen eğitimi programı iki yıl sürer ve 400 saatdir. Bu öğretmenler ergen psikolojisi, iletişim ve tavsiye verme becerileri, sınıf liderliği, öğretim stratejileri, müfredat tasarlama, değerlendirme süreci ve Montessori eğitim felsefesi çalışırlar.³⁹ Ayrıca bu düzey Montessori öğretmenleri ideal olarak 0-3, 3-6 ve 6-12 yaş seviyelerinde de eğitim alırlar.⁴⁰

Ancak Montessori ortaöğretim öğretmen eğitim programlarının, birçok eğitim merkezince verilmemiği görülmektedir.

38 AMI “Teacher Training, Elementary”, <http://www.montessori-ami.org/ami.htm> [Erişim: 25.04.2005]c.

39 Epstein, a.g.e., 1997.

40 The International Montessori Index, “Montessori Teaching and Teacher Training”, <http://www.montessori.edu/info.html> [Erişim: 03.04.2005].